

Ulla Dengsøe blandt venner! Fotoet er fra maj 2013, hvor festivallederen under festivalen BIAM i Paris besøgte et kulturhuset Maison Metallos. De mange dukker er lavet af forskellige franske dukkekunstnere. Fra 7.-10. november gælder det dog dukkeinvasionen i Silkeborg til Festival of Wonder 2013. Foto: Festival of Wonder

De døde tings meget levende klub...

30-10-2013

Dukketeatret optræder under mange navne og i mange former, og selvom genrens forestillinger intet gør for at skjule, at der er tale om ren illusion, så er fiktionen ofte med til virkeliggøre store følelser og bringe associationer langt ud over, hvad levende skuespillere kan præstere. Animationsteatret er i fortsat vækst og rammer nu også voksne tilskuere med sin særlige magi og poesi. Det kan man bl.a. forvise sig om i Danmarks største og særdeles internationale dukketeaterfestival i Silkeborg i november.

Af: Carsten Jensen

Dukketeater, animationsteater, objektteater, figurteater osv. - kært barn har mange navne, og teaterformen spænder efterhånden så vidt, at når blot en forestilling opererer med genstande, der indgår i en form for kunstnerisk kommunikation - ja, så er det også animationsteater.

Det er sagt og skrevet så mange gange før, at dansk teater ikke har haft den store tradition for dukketeater for voksne og derfor har børne- og ungdomsteatret gennem tiden været den store bruger og innovatør af genren, men det er der i høj grad rokket ved de senere år, hvor både de små og store voksne teater har taget for sig af mulighederne både som del af forestillinger og som hele animationsforestillinger.

FAKTA

- Festival of Wonder - også kaldet Silkeborg Dukketeaterfestival afvikles 7-10. november 2013. Der spilles dog lukkede skoleforestillinger i dagene før og efter festivalen.
- Festivalen har 86 forestillinger for både børn og voksne fra bl.a. Portugal, Frankrig, Belgien, Holland, England, Tyskland, Rusland, Sverige, Canada, Taiwan og Israel - samt Danmark. Af disse er cirka 20 er for voksne (og unge). Der er 15 danske børneteaterforestillinger (som alle er anmeldt her på portalen).
- Hertil kommer en Master Class, fem dukkeværksteder for børn, fem Backstage Talks med deltagende teatre samt to udstillinger, hvoraf den ene allerede åbnede 21. september på KunstCentret Silkeborg Bad: Theatre in Movement - People and Puppets on Stage, der er en interaktiv sans- og scenografiudstilling.
- Festivalen er bl.a. støttet økonomisk af Silkeborg Kommune og Scenekunstudvalget samt en lang række fonde, ambassader og institutioner.
- Se program, billetinformat m.v. på www.dukketeaterfestival.dk / www.festivalofwonder.dk

Mest synligt i den større offentlighed nok på Bådteatret, der under Rolf Heims ledelse har lavet voksendukkeforestillinger som 'De fire ryttere' og 'Grundtvig' (begge 2009), 'King Lear' (2010), 'MOJN' (2011) og 'Odysseen' (2013) - ligesom Heim benyttede sig af dukker som de levende personers underbevidsthed i Leonard Cohen-teaterkoncerten på Aarhus Teater, der i øvrigt også har haft fantasifulde dukker med i flere forestillinger, bl.a. 'Det Gyldne Kompas' (2008), hvor dukkerne var lavet af Gertrud Exner og Katrine Karlsen, der også selv benytter sig af objekter i stor stil i deres egne teatre, småbørnsteatret Teater Blik og ungdomsteatret Graense-Loes.

For det ER som nævnt i børne- og ungdomsteatret, at mange flotte og succesrige animationsforestillinger har set dagens lys. Ikke mindst Teatret Refleksion (der også laver voksenforestillinger) og Meridiano Teatret er nærmest synonym med dukkespil på højt plan, men de følges godt på vej af teatre som Carte Blanche, Gruppe 38, De Røde Heste og en lang række andre børneteatre, der gør flittigt brug af genren. Herunder også Svanen - Dansk-tjekkisk Dukketeater, der som en af de få professionelle børneteatre har ordet 'dukketeater' i sit navn og i øvrigt laver forestillinger med marionetter i form af kunstfærdigt udskårne trædukker.

'Fantasiens stumme budbringere'

Man kan jo næppe tale om en renaissance for noget, der aldrig rigtig har været der før, men animationsteater er altså gået fra at være en niche til en udbredt teaterform også for voksne gennem de seneste år, og sine steder hævdes det sågar med stor overbevisning, at det har været med til at forny et ellers noget stagnerende teaterliv for de stakkels voksne, hvor 'det tomme og det meningsløse har for gode vækstbetingelser', som Politikens teaterredaktør Monna Dithmer udtrykte det i en stort opsat artikel i Weekendavisen, som her leverede en hyldest til det sprudlende og eksperimenterende animationsteater under den blomstrende titel: 'Fantasiens stumme budbringere', fordi det jo netop er såkaldt 'døde materialer', der her får liv og mening og sætter gang i associationer og fascinationer...

Påvirkningen fra udlandets noget mere markante brug af animationsteater i voksenforestillinger har også været med til at skærpe interessen, og her har internationale dukketeaterfestivaler som Copenhagen Puppet Festival og Bornholms Puppet Festival hjulpet til - men den største og ældste og mest betydningsfulde af slagsen finder man uomtvisteligt i Silkeborg, hvor Festival of Wonder holder til - og hvor den biennale festival i år afvikles fra 7.-10. november 2013 med kvalitetens fane højt blafrende...

Hvor er anmelderne?

Festivalens kunstneriske leder, Ulla Dengsøe, tror da også på, at Festival of Wonder har været med til at fastholde og udvikle interessen for at producere teater med dukker/objekter for både børn og voksne. Hun tager gerne gode danske børneteaterforestillinger i genren med på sin festival og glæder sig over, at det er med til at skaffe dem turneopgaver i udlandet via de mange internationale teaterformidlere og festivalarrangører, der traditionelt gæster Silkeborg hvert andet år, men der er til gengæld sjældent mulighed for at præsentere danske turneforestillinger for unge og voksne på dukketeaterfestivalen, fordi der ikke produceres ret mange.

»Jeg kunne ønske mig flere nyproduktioner for voksne - og også for børn - på de større scener i Danmark. Det er så spændende en genre, når den bliver præsenteret på et højt fagligt og kunstnerisk niveau. Men det tager meget lang tid at lære at føre dukker overbevisende, og efter min vurdering skal spillerne have talent for det - som en dygtig musiker f.eks. - og bedst fungerer det, stadig efter min mening, hvis dukkespilleren selv har skabt dukkerne,« siger Ulla Dengsøe, der fra sin egen festival mærker en stigende interesse for animationsteater også fra teaterfagligt hold.

»Der er altid en kæmpe interesse for at deltage i Festival of Wonder, og de danske teatre er meget glade for en invitation. Det samme gælder udstillere som f.eks. danske dukkemagere. Vi kunne dog også godt tænke os en større interesse fra danske teateranmeldere - især med henblik på de internationale gæstespil, som i høj grad kunne interessere danske fagfolk bredt og et stort dansk publikum i almindelighed. Vi inviterer f.eks. anmelderne fra de større danske dagblade til vores åbning og til festivalen i det hele taget, men her må vi nok formode, at interessen er der, men at det er hurtigere, billigere og lettere at tage cyklen rundt om hjørnet i København end det er at tage helt til provinsen,« siger Ulla Dengsøe om et problem, der ofte diskuteres i teaterverdenen.

»Det er jo ikke blot provinsens problem. Den gensidige inspiration skulle jo gøres mulig,« mener Ulla Dengsøe, der nok må savne den nationale presse, men til gengæld oplever at festivalen bliver flittigt omtalt i internationale fagtidsskrifter.

Voksenforestillinger først udsolgt

Og muligheden for nye oplevelser er ellers bestemt til stede ved årets Festival of Wonder, der byder på 86 forestillinger fra bl.a. Portugal, Frankrig, Belgien, Holland, England, Tyskland, Rusland, Sverige, Canada, Taiwan og Israel - samt Danmark. Af disse er cirka 20 er for voksne (og unge). Hertil kommer en Master Class, fem dukkeværksteder for børn, fem Backstage Talks med deltagende teatre samt to udstillinger. Og en hulens masse teatersnak alle mulige steder og på allehånde sprog.

Ulla Dengsøe fortæller, at Master Class-arrangementerne befolkes af både danske og internationale dukkekunstnere, ligesom grupper af danske billedkunstnere har taget festivalen til sig og kommer igen år efter år.

Men udover disse arrangementer er det i høj grad de internationale forestillinger for voksne, der trækker mange til, og det er også her billetter ryger først. Grunden er selvfølgelig bl.a., at der er tale om forestillinger, som det ellers ikke er muligt at støde på i Danmark.

De internationale forestillinger er alle udvalgt og besigtiget af festivalens kunstneriske leder, der rejser verden tyndt mellem afviklingen af den biennale festival i Silkeborg.

»Vores festivalprofil er at vise internationale gæstespil på et højt kvalitetsniveau, som ikke tidligere har været vist i Danmark. Derfor følger vi hele tiden med i den internationale udvikling indenfor teaterformen,« siger Ulla Dingsøe, hvis faglige viden og netværk er så stor, at hun ikke har problemer med at finde frem til seværdige forestillinger.

En international post

»Jeg får invitationer til internationale festivaler, og vurderer så, om der er forestillinger af interesse for Festival of Wonder. Til gengæld inviterer vi ikke efter DVD'er eller andre links til film. Disse film kan være en inspiration, men jeg skal se alle forestillinger, som jeg inviterer. Det er jo sådan, at hvis man inviterer efter at filmklip eller andres vurderinger, så kan man jo komme til at stå med et kæmpedyrt og dårligt internationalt gæstespil, som slet ikke går hjem. Da er det langt billigere at rejse ud og se forestillingerne. Samtidig får man jo også plejet sit netværk, og det er jo helt afgørende for at kunne arbejde internationalt,« siger Ulla Dingsøe, der nyligt og efter mange opfordringer har sagt ja til at sidde i den internationale dukketeaterorganisation UNIMA's internationale udvalg for Festival Directors.

»Det besluttede jeg bl.a. fordi det udvalg, der sidder i dag, i forvejen er gode samarbejdspartnere, og jeg tror på, at vi kan være til gensidig inspiration for hinanden på det faglige arbejde med internationale festivaler. Og rent personligt elsker jeg jo det internationale arbejde og det udsyn og den inspiration, samarbejdet giver. Da jeg endnu kun har deltaget i to møder, så er mine erfaringer ikke store endnu, men jeg kan da sige, at vi i øjeblikket planlægger en international konference for kunstneriske ledere af festivaler, hvor vi vil tage aktuelle emner op og invitere fagligt velfunderede talere til at give oplæg.«

Nej tak til prisjuryer

Derimod siger Ulla Dingsøe konsekvent nej til de mange tilbud om at sidde i de mange juryer på internationale festivaler, hvor man deler priser ud en masse - for bedste forestilling, bedste aktører, publikumsfavoritter på nærmest inflatorisk vis.

»Mit synspunkt er, at publikum altid giver den bedste pris og agerer som rigtigt gode dommere. Desuden ønsker vi fra festivalens side slet ikke den usikkerhed og måske konkurrence hos teatrene, som en række priser kan give. Vi ønsker, at Festival of Wonder skal være et mødested, hvor alle kan mødes med alle på lige fod, og i vores cafeer og hvor det nu kunne være, diskutere forestillinger, faglige spørgsmål, netværke etc. etc. Kort sagt et åbent og frit miljø.«

Det med festivalpriser for diverse kunstneriske præstationer oplever man i øvrigt aldrig ved danske teaterfestivaler, og det er der måske også kulturelle grunde til.

»Fænomenet priser eksisterer jo stadig i det tidligere Østeuropa og andre steder. Jeg har ofte oplevet det, og diskuteret det. Jeg har også oplevet, at festivaler, som har opfordret mig til at sidde i en jury, senere har aflyst hele prisgivnings-fænomenet. Kunstneriske ledere af de mest respekterede internationale dukketeaterfestivaler vælger jo forestillingerne efter deres kvalitet - ikke efter om de har fået priser her og der, siger Ulla Dingsøe.

En dukketeaterby

Festivalen i Silkeborg har formentlig nået den optimale grænse for, hvad økonomi kontra kvalitet og gode spillesteder kan klare. Og Ulla Dingsøe glæder sig atter over at fylde byen med teater, teaterfolk og tilskuere

»Vi går ikke efter en festival, som bliver større og større, men en festival på højeste kvalitetsniveau med til stadighed nye tiltag inden for teaterformen. I 2013 har vi alle mulige spillesteder i Silkeborg-området i spil. Vi er en dukketeaterby, når festivalen afvikles - med et kæmpestort logistik-arbejde, men det er jo også det, vi vil være, og det glæder mig overordentligt meget, når kolleger og internationale teatre siger: 'Jeg mødte den og den på gaden, som jeg så længe gerne har villet tale med eller som jeg ikke har set i lang tid',« siger festivallederen.

Også byens børn kan glæde sig, for en del af festivalen er en lukket del, hvor der fra 4.-11. november afvikles skoleforestillinger i kommunen. Og børnene er efterhånden vant til den internationale stemning under festivalen.

»Alle skoler i Silkeborg viser dukketeater - først og fremmest dansk teater, men fra de aldersklasser, hvor børnene kan forstå engelsk, viser vi også forestillinger på engelsk. Internationale forestillinger uden sprog lægger jeg stor vægt på, men det skal jo samtidig have den høje kvalitet. Jeg vælger ikke forestillinger på et sprog, som børnene ikke forstår. Hvis det kan lade sig gøre, har vi i få tilfælde arrangeret simultantolkning. Mange teatre foreslår en tekstet oversættelse, men det er efter min mening ikke en god ide, da teaterformen er så visuel. Børnene vil miste alt for mange billeder og tabe historien. Og det gælder også for de internationale børneforestillinger, vi viser offentligt,« siger Ulla Dingsøe.

Udover forestillinger er der også dukkeværksteder og film for børn og unge, og som noget nyt en interaktiv udstilling på KunstCentret Silkeborg Bad med tjekkiske Theatre Forman Brothers.

Den er Ulla Dengsøe rigtig glad for, og det er de tusinder, der har besøgt den siden åbningen 21. september i år, tilsyneladende også, for de forlader stedet iklædt store smil.

Den massive tilskuerinteresse for udstillingen er også med til at hæve det samlede besøgstal for festivalen, og Ulla Dengsøe regner med, at tallet vil være på 14.000 eller mere, når Festival of Wonder 2013 er slut.

dk13 teateravisen foromtale.doc